

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserterate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. avgusta 1900.

Politični oddelek.

Seme razdora.

Gospod dr. Šusteršič je na shodu v Kamniku in v Ribnici formuliral novi program katoliške stranke in postavil na prvo mesto uvedanje splošne, direktne in jednake volilne pravice ter tajno volitev.

To je nekaj popolnoma, novega in če se bo poskusilo ta program uveljaviti, to se pravi, če katoliška stranka tega novega programa ni samo „zaradi lepšega“ razglasila, nego bo kakor se spodobi dostojni stranki, delala na to, da se izvede in sicer pred vsemi drugimi točkami, potem se to naj dalekosežnejšega pomena.

Katoliška stranka je bila do zadnjega časa najodločnejša nasprotnica splošne, jednake in direktne volilne pravice. V njenem oficijelnem programu, ki ga je formuliral I. katoliški shod, ni o tem niti besedice in postopanje katoliških poslancev v državnem in v deželni zboru kaže, kako nasprotna je bila stranka vsakemu razširjenju volilne pravice. V državnem zboru je njen voditelj grof Hohenwart strmoglavil grofa Taaffeja samo, ker je ta hotel razširiti volilno pravico, v deželni zboru pa so se poslanci katoliške stranke do skrajnosti upirali predlogu o uvedanju direktnih volitev za deželni zbor.

Zdaj nakrat pa je prišel gospod dr. Šusteršič z zahtevom, naj se naredi konec sedanjim parlamentarnim razmeram s tem, da se uvede splošna jednaka in direktna volilna pravica. Zahteval je to nujno, predstavlja to premembo volilnega reda kot sredstvo zoper vse obstoječe slabe razmere, kot sredstvo, s katerim se bo takoj rešila cela vrsta perečih vprašanj, in katerim pride tudi vprašanje o narodni ravnopravnosti do ugodnega konca.

Na shodu v Ribnici je gosp. dr. Šusteršič povdarjal, da ta njegov program ni nov, nego da je star že — osem mesecev. No, mi bi se tudi sedaj ne bili bavili z

njim, da mu ni vodstvo katoliške stranke v oficijelni izjavi v polnem obsegu pritrdilo. S to izjavo je stranka zavrgla svoj dosednji program in se jasno in izrečno postavilo na podlago programa, ki ga je razvil dr. Šusteršič.

Ne mislimo, razpravljati o splošni, direktni in jednaki volilni pravici in o posledicah, ki bi jih imelo uvedanje take volilne pravice na občni položaj, dasi ne tajimo, da bi nam taka volilna pravica ne bila posebno simpatična. Prebivalstvo Avstrije še ni povsod jednako zrelo za tako reformo, sicer pa so tudi razmere take, da uvedanja take volilne pravice ni želeti, dokler se ne dožene narodnostno vprašanje, zakaj, če se sedaj izvrši taka volilna reforma, zgine narodnostno vprašanje z dnevnega reda in mi Slovenci smo izgubljeni.

Po naši sodbi ni misliti, da bi prišlo sedaj do oktroiranja splošne direktne in jednake volilne pravice, kakor to zahteva dr. Šusteršič. Katoliška stranka je menda slišala nekaj zvoniti o tem, da je dr. Körber mislil na uveljavljenje Taaffovega načrta, ni pa ničesar slišala, da je ta projekt, ki bi posebno Poljake in nemške liberalce silno oškodoval, socialne demokrate pa znamenito utrdil, že zopet pokopan.

Oktroirala se taka volilna pravica, kakor jo zahteva dr. Šusteršič bržčas ne bo in v državnem zboru tudi ni dobiti zanjo večino, ali vzlic temu je z izjavo katoliške stranke vrženo seme razdora mej stranke desnice.

Poljaki, konservativci in tudi Čehi so indignirani in smatrajo izjavo dr. Šusteršiča za zahrbtni napad o najkritičnejšem času. S tem je vzbujena mej njimi velika nezaupnost proti slovenskim poslancem. Ti veljajo sedaj za nezanesljive, zavrtni zaveznike in bodo to slovenski poslanci že še občutili, četudi seveda nobena rečenih strank teh zaveznikov ne bo od sebe podila.

Sicer pa se nam dozdeva, da je nemoralno in nedopustno, če poslanci katoliške stranke sami ostanejo zaveznički tistih strank, ki nasprotujejo reformi volilnega reda po receptu dr. Šusteršiča. Po gosp. dr. Šusteršiča izjavi tiči vzrok vsega zla v sedanjem volilnem redu, v

privilegijih, ki jih uživajo veleposestniki itd.; po njegovi sodbi so ti zastopniki klike, ki nasprotujejo z varovanjem svojih krivičnih privilegijev ljudskim koristim; po njegovi sodbi ne bodo zavladale boljše razmere, dokler se ti privilegiji ne odpravijo, dokler ne pride ljudstvo do odločilne besede, a čim se to zgodi, bo vse dobro.

To je prepričanje dr. Šusteršiča in to je prepričanje vodstva katoliške stranke. V očigled temu pa moramo vprašati: Kako se to strinja z dejstvom, da so poslanci te iste katoliške stranke zavezniki tistih škodljivcev države in ljudstva, zavezniki tistih klik, ki so vzrok vsega zla, kako se morejo pajdašiti s strankami, ki nasprotujejo volilni reformi, s katero bi vsem nesrečam naredilo konec? Če izvira sklep vodstva katoliške stranke iz poštenega prepričanja, potem ima to vodstvo dolžnost, da iz svojega sklepa izvaja naravne konsekvence in izposluje, da se bodo poslanci njene stranke ločili od tistih privilegiranih ljudskih škodljivcev. Poslanci katoliške stranke nimajo ničesar iskati v družbi tistih, ki so ovira, da se morejo zboljšati sedanje slabe razmere, ti poslanci morajo iskati zaveznike drugod, pajdašiti se smejo samo s stranko, ki smatra tako kakor oni volilno reformo za prvo in najnujnejšo stvar, taka stranka so socialni demokratje.

Ako katoliški poslanci ne bodo izvajali konsekvence iz svojih izjav in sklepov, bo to dokaz, da jih ni smatrati resnimi, da se je cela stvar sprožila samo iz agitatoričnih namenov, da je vse vpitje po volilni reformi le komedija in drugzega nič. I nam se zdi, da tudi res ni drugzega nič kakor komedija, ki ne bo imela družih posledic, kakor da se je mej stranke desnice vrglo seme razdora, in da se je slovenska državnozborska delegacija osmešila in kompromitirala.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Takoimenovani cesarski mir je potekel in v kratkem bomo videli, pri čem da smo prav za prav z našo notranjo politiko. Že ko je bil ministrski predsednik pri cesarju v Išli, se je poročalo, da pokliče zastopnike prizadetih parlamentarnih strank k sebi in bo poskusil od njih izposlovati zagotovilo, da bodo v parlamentu zopet zavladale normalne razmere. Če dobi to zagotovilo, skliče parlament, če ne, pa se posluži tistih izrednih pripomočkov, v katere ga je cesar pooblastil. Zdaj je menda napočil ta napovedani odločilni trenotek. Faktični voditelj kluba čeških poslancev, dr. Pacak, je v sredo objavil v svojem listu naznailo, da se v dobi od 1. do 10. septembra zgode važni sklepi, in da v teh dnevih učakamo velika presenečenja. To je verjetno, ako Čehi ne odnehajo od obstrukcije „Vaterland“ upa, da to store, tudi drugi poslanci nekdanje desnice vplivajo v tem smislu, ali vendar kaže vse, da se to ne zgodi. Čehi ne bodo odnehali od obstrukcije, ker ne morejo. Kaj torej? Pridejo „važni sklepi“ in „velika presenečenja“. V čem da obstoje, tega ne ve nihče. Morda se ob jednom oktroira nov volilni red; morda oktroira samo nov pravilnik in se skliče sedanja zbornica; morda . . . zgodi se lahko marsikaj, ker taci eventualnosti je še obilo, ali sedaj še nihče niti ne slutiti, kaj prineso prihodnji dnevi.

Radikalno gibanje v Čehih se razvija močno in zadobiva čedalje večjo moč. V sedanji češki državnozborski delegaciji je sicer še mnogo elementov, ki so nasprotui obstrukciji in žele, da bi se na vsak način opustila, toda večina kluba ni na njihovi strani, in narod že celo neče ničesar slišati o kakem odjenjanju. Narod stoji na stališču, da mora češki državnozborski klub z vsemi sredstvi in zlasti z obstrukcijo delati na to, da se ne dobi samo zadoščenje za razveljavljenje jezikovnih naredb, ampak da se centralni parlament sploh ubije ter tako napravi pot za oživetvorenje češkega državnega prava. Vidi se, da Čehi popolnoma prezirajo nas Slovence in Hrvate.

Balkan. — Doli na Balkanu so se nakrat pojavili črni oblaki na političnem horizontu. Mej Bolgarsko in mej Rumunsko je prišlo do jako ostrega konflikta in nekaj časa se je bilo prav resno bati. Konflikt je nastal, ko se je izkazalo, da so bolgarski politični agentje iz političnih nagibov umorili rumunskega profesorja Mihaileanuta. Nastala je tako na Bolgarskem kakor na Rumunskem velika razburjenost, in obe vladi sta se že pripravljali na vojno. Ta napetost se je nekoliko poglobila, ko je bolgarska vlada dala na rumunsko noto dosti zadovoljiv odgovor. Zdaj se mudi rumunski kralj pri našem cesarju v Išli in menda se tisti ne motijo, ki pravijo, da je ta obisk velikega pomena za razvoj bolgarsko-rumunskega konflikta.

Italija. — Vse, kar je doslej ukrenil in storil novi kralj Viktor Emanuel, vse kaže, da je krepka individualnost, da je mož, ki ve kaj hoče in kako hoče svoje namene doseči. In kaže se nadalje, da kralj Viktor Emanuel ne bo samo hodil po že prej izhojenih potih dosedanje italijanske politike, da je mož inicijative, in da hoče ladjo italijanske politike zapejljati v drugo strujo. Kralj nosi šele nekaj tednov krono in že se vidi, da trozveza ni njegov politični ideal. Kralj doslej trozveze v vseh svojih političskih enuncijacij še omenil ni. Ta trozveza je vendar ost in središče vse oficijalne italijanske politike, a kralj jo je o najslavesnejši priliki popolnoma ignoriral. Logično se sklepa iz tega, da kralj ni prijatelj te zveze, nego da išče drugod zaveznikov, oziroma, da mu neki dosedanj zaveznik ni po volji. In menda se ne motimo, ako rečemo, da je ta zaveznik, ki ga kralj ne mara, naša Avstrija. Na to kaže dejstvo, da hoče kralj po končanem žalovanju pač obiskati pruski in ruski dvor, da pa ga ne bo na Dunaj. Bližamo se pač novi evropski konstelaciji.

Nemčija in Francija. — Razmerje mej Nemci in Francozi se je korenito predrugačilo. Postal je tako prijazen, kakor ni bilo še nikdar. Letos se v Nemčiji celo obletnica zmaga pri Sedan ne bo oficijelno praznovala, kar je bilo doslej vsako leto, češ, da se mora imeti obzirna čutila Francozov, ko se francoski vojaki v dalnji Kitajski bore od strani Nemcev. To so znamenja časa, katerih ni prezirati.

Vojna v južni Afriki. — V Pretoriji je dal maršal Roberts ustreliti lajtnanta Korduana, ker se je ta poskusil polastiti njegove osebe in ga hotel baje umoriti. Angleži so postopali s Korduanom kakor z zarotnikom, kar pa ni bil, kajti bil je v resnici samo navaden sovražnik Angležev. Sploh postopajo Angleži jako kruto in nečloveško ter prezirajo tudi najelementarnejše določbe mejnarodnega prava. Vzlic temu in dasi imajo ogromno armado, kar nič ne napredujejo. Buri vodijo gverilsko vojno, a tako, da bodo Angleži še dolgo in dolgo imeli ž njimi opraviti.

Vojna na Kitajskem. — Najvišji zapovednik združene internacijonalne armade grof Waldersee še ni prišel na Kitajsko in kaže se, da sploh ne bo imel ničesar opraviti, kadar pride tja. Združena armada je zavzela Pekin in osvobodila poslanike. Vojna je faktično pri kraju, ker se Kitajci tudi če bi hoteli, ne morejo več upirati. Nekateri države bi najraje začele se pogajati zaradi miru, a doslej še niso jedine, kdo